



Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaosto

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua valtion talousarviosta vuodelle 2025.

Yleisellä tasolla Valtion talousarviossa tulee turvata vesiensuojelun vaatimien toimien rahoituksen järjestäminen. Suomi on sitoutunut EU:n vesipuitedirektiivin mukaiseen vesien hyvän tilan saavuttamiseen viimeistään vuoteen 2027 mennessä. Tavoitteen saavuttamiseksi laadittujen ja valtioneuvoston hyväksymillä vesienhoitosuunnitelmissä sekä niiden toteutuksella on oltava nykyistä suurempi painoarvo valtion resursseja kohdennettaessa. Vaikka laadittu vesienhoitosuunnitelma olisi parhaan käytettävissä olevan tiedon mukaan paras mahdollinen, on sen toteutuksen vaikuttavuutta vaikea arvioida, koska siihen kohdennettujen resurssien määrän vuoksi toteutus jää puolitiehen. Pahimmillaan tämä synnyttää ”kunnostusvelkaa”, jonka takia uusista suunnitelmista yritetään usean eri tahon yhteisponnistuksella tehdä aina aiempaa parempia ja laajempia, koska vesienhoidon tavoitteet karkaavat vuosi toisensa jälkeen saavuttamattomiin.

Vesiensuojelun toimenpiteiden onnistumisen luotettava arviointi on ollut haasteellista, koska aiempiakaan vesienhoitosuunnitelmia ei ole pystytty taloudellisten resurssien puuttuessa toteuttamaan täysimittaisina ja vaikuttavina. Rahoituksen valtion talousarviossa vesien ekologisen ja kemiallisen hyvän tilan saavuttamiseksi tulee vastata laadittuja vesienhoitosuunnitelmia.

Rahoituksen puute vesiensuojelun toimenpiteiden toteuttamisessa ilmenee talousarviossa monessa kohden. Esimerkkinä tästä voidaan pitää pienten vesivoimaloiden purkamista tai näiden aiheuttamien noususteiden poistamista. Näiden osalta rahoitus hankkeisiin on esitetty yleisluontoisena maa- ja metsätalous ministeriön momentilla 30.40. 31. Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen (siirtomääräraha 3 v) Momentille myönnetään 6 486 000 euroa. Suomessa oli (lähde maa- ja metsätalousministeriö) syksyllä 2024, 28 hanketta padon purkuun tai sen muuttamisen liittyvää hanketta ja 10 pienvesivoimalan purkuhanketta. Näiden lisäksi oli 12 tutkimus- ja kehittämishanketta vaelluskalojen kulku- ja elinolosuhteiden parantamiseksi ja 12 kalatien- tai uoman rakentamishanketta meneillä. Kaikkiaan 62 hankkeeseen olisi käytössä näin noin 100 000 euroa hankekohtaisesti. Arviolta padon purku tai kalatien rakentaminen maksaa keskimäärin 1–3 miljoonaa euroa. Rahoitus on ilman yksityisten rahoittajien mukana oloa räikeästi alimitoitettu tarpeeseen nähden, rahoitus tulisi olla noin 60–180 miljoonaa euroa, jotta pelkästään tällä hetkellä aktiiviset hankkeet voitaisiin toteuttaa.

Ympäristöministeriön hallinnonala keskittyy vesiensuojelussa seuraaviin tehtäviin. Pinta- ja pohjavesien, haavoittuvan Saaristomeren sekä muun Itämeren hyvän tilan saavuttamiseen ja ylläpitoon. Tavoite on keskittyä erityisesti näihin ympäristöihin kohdistuvien paineiden vähentämiseen, ravinteiden ja haitallisten aineiden kuormituksen vähentämiseen, näistä aiheutuvien riskien hallintaan sekä vesi- ja meriluonnon monimuotoisuuden suojeluun. Tätä tarkoitusta varten on lisätty 35.10.23. Itämeren ja vesien suojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v) Momentille määrärahoja, momentilla on 15 335 000 euroa. Määrärahan käytössä tulisi suoraan todeta, että määrärahaa saa käyttää valuma-aluekunnostuksiin ja valuma-alueilla tehtäviin vesiensuojelutoimenpiteisiin. Ainoastaan jokien valuma-alueilla tehtävillä toimilla voidaan merkittävästi ja osalla toimia pysyvästi vähentää Itä-meren kuormitusta saaristomerellä. Rahoitus on myös tämän osalta alimitoitettu, jos pysyviin tuloksiin halutaan päästä. Tämän tavoitteen osalta myös maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla tulisi olla Itämeren tilaa tukevia toimia. Näitä voisivat olla tukipolitiikassa sellaisten toimien tukeminen, jotka vähentävät Itämereen päätyvien ravinteiden määrää. Viljelijöiden tulisi hyötyä ympäristöä hyödyttävistä toimista ja tehokkaasta viljelystä pinta-alaperusteisten



tukien sijaan. Näitä tukielementtejä voisi olla maa- ja metsätalousministeriön momentilla 30.20.40, jossa olisi tuki myös ympäristöntilaparantamiseen liittyvistä maatalouden pysyvistä toimista.

Itämeren ja vesien suojelun edistämisen määrärahaista vain osa on käytettävissä konkreettisiin vesiensuojelutoimenpiteisiin. Määrärahaista käytetään 5 025 000 euroa vesi- ja meriseurantojen maasto- ja laboratoriotehtäviin, seurannan kehittämiseen sekä vesien- ja merenhoidon tiedonhallinnan palveluiden hankintaan. Määrärahaista 3 600 000 euroa on lisäystä liittyen hallituksen esitykseen vesienhoidon ympäristötavoitteista ja niistä poikkeamisesta. Lisäyksestä 3 000 000 euroa on tarkoitettu tiedon käsittelyyn, hallinnan ja tiedon saatavuuden edistämiseen, jotta tieto saadaan laajasti käyttöön lupamenettelyssä luvanhakijoille ja valvontaan osana yhden luukun palvelua ja 600 000 euroa lisävoimavaroihin vesien seurantaan. Näin rahoituksen vaikuttavuus konkreettisesti vesientilaa parantavissa hankkeissa jää kyseenalaiseksi. Määrärahaista käytetään 7 310 000 euroa Saaristomeren tilan ja ravinteiden kierrätyksen edistämiseen ja vesien ja meren tilan parantamiseen Ahti-ohjelmalla, vesien- ja merenhoidon suunnitteluun, pohjavesialueiden tarkistamiseen sekä pohjavesien riskienhallinnan edistämiseen, vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden kartoitukseen ja kestäväen käytön tukemiseen sekä ympäristön tilan ja vaikuttavuuden arviointiin ja kehittämiseen. Tarpeita on paljon, näin merkittävät tulokset esitetyllä rahoituksella jäävät enemmän julkaisuja ja raporttien tasolle kuin konkreettisiksi toimiksi vesistöjen tilan parantamiseksi.

Budjettiesityksen mukaan jatketaan Helmi-elinympäristöohjelman 2021—2030 toimeenpanoa hallitusohjelman ja valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti suojelemalla ja ennallistamalla soita, kunnostamalla ja hoitamalla uhanalaisia luontotyyppisiä kuten perinnebiotooppeja, lintukosteikkoja, rantoja, pienvesiä, lehtoja ja muita metsäisiä ympäristöjä. Tämä on sinällään kannatettava esitys. Tämä on esityksessä momentilla 35.10.21. Määrärahaista pääosa käytetään Helmi-elinympäristöohjelman toimeenpanoon. Ohjelmalla suojellaan, kunnostetaan ja hoidetaan etenkin soiden, arvokkaiden lintuvesien, perinnebiotooppien, pienvesien, rantojen ja metsäisten elinympäristöjen heikentyneitä kohteita ja parannetaan uhanalaisten luontotyyppien ja lajien suojelutasoa. Tämän tyyppistä konkreettisten hankkeiden huomioimista olisi hyvä olla myös muiden esitettyjen määrärahojen kohdalla.

Työ- ja elinkeinoministeriön momentti 32.30.40. Alueiden kestäväen kasvun ja elinvoiman tukeminen (siirtomääräraha 3 v), Momentille myönnetään 11 832 000 euroa. Tätä rahoitusta käytetään esimerkiksi Kutilan kanavan rahoittamiseen. Rahoituksen osalta momentin käytölle tulisi saada myös vesistöihin liittyviä hankkeita, joiden arvo alueellisesti perustuu kestäväällä tavalla luontoarvojen hyödyntämiseen taloudellisesti. Näitä voisivat olla esimerkiksi luontomatkailuun liittyvät vesistöihin tukeutuvat hankkeet. Hankkeiden alkuvaiheesta alkaen näissä olisi huomioitava myös vesistöjen suojelu.

Yleisellä tasolla vesiensuojelun toimenpiteillä tulisi tavoitella pystyviä ratkaisuja. Kaiken kaikkiaan pysyvät toimenpiteet aiheuttavat kertaluontoisen kustannuksen, jolloin näiden kustannusten hallinta taso tiedetään tarkasti. EU:n vesipuitedirektiivin mukaista vesien hyvää tilaa ei saavuteta valtion talousarviossa vesiensuojeluun esitetyillä määrärahoilla ja toimilla. Vesilain uudistus, kun se etenee esitetyssä muodossa, vaatii myös valtion talousarvion menojen lisäämistä vesilain edellyttämien toimien tekemiseksi. EU:n vesipuitedirektiivin mukaiseen tilan saavuttamiseen Suomi on valtiotasolla sitoutunut. Tämän tulisi näkyä talousarviossa. Suomen vesiensuojelun keskusliitto ry osallistuu jatkossakin vesiensuojelun tavoitteiden toteuttamiseen ja tarjoaa käyttöön 11 alueellisen vesiensuojeluyhdistyksen kautta valtakunnallisesti koko Suomen kattavan vesiensuojelutyön asiantuntemuksen ja osaamisen.

Helsingissä 27.9.2024



SUOMEN VESIENSUOJELUN KESKUSLIITTO RY
VATTENSSKYDD CENTRALFÖRENING I FINLAND RF

Jari-Pekka Pääkkönen
Hallituksen puheenjohtaja

Jari-pekka.Paakkonen@hel.fi

Hannu Moilanen
Toiminnanjohtaja

hannu.moilanen@vesiensuojelu.fi